

Współpraca NGO i JST w powiecie otwockim.

Raport z badania

Projekt realizowany z dotacji programu
Program Aktywni Obywatele – Fundusz
Krajowy, finansowanego
przez Islandię, Liechtenstein i
Norwegię w ramach Funduszy EOG.

KRÓTKO O POWIECIE OTWOCKIM

Powiat otwocki położony jest w podregionie warszawskim, na południowy-wschód od Warszawy. Graniczy z m.st. Warszawa, a także powiatem garwolińskim i powiatem mińskim. Z zachodniej strony sąsiaduje przez Wisłę z powiatem piaseczyńskim. Powiat otwocki obejmuje dwie gminy miejskie: Józefów oraz Otwock, dwie gminy miejsko-wiejskie: Karczew, Osieck oraz cztery gminy wiejskie: Celestynów, Kołbiel, Sobienie-Jeziory oraz Wiązowna

Siedzibą powiatu jest największe miasto Otwock, które zamieszkuje około 40 000 mieszkańców, a cały powiat około 125 000 mieszkańców.

Powiat otwocki jest typowym powiatem podwarszawskim, który łączy w sobie cechy miejscowości aglomeracyjnych, tj. położonych w tzw. "obwarzanku Warszawy", (Otwock, Józefów, ale też część miejscowości w gminie Wiązowna) z miejscowościami o charakterze wiejskim, tj. rolniczym (część miejscowości gminie Wiązowna, Kołbiel, Osieck) czy sadowniczym (gmina Sobienie-Jeziory).

Powiat otwocki jest dobrze skomunikowany z Warszawą. Część miejscowości posiada dobry dostęp do kolei podmiejskiej. Pociągi z Otwocka przez Józefów jadą nawet kilka razy na godzinę. Także miejscowości Kołbiel czy Celestynów posiadają bezpośredni dostęp do linii kolejowej. Miejscowości w gminie Wiązowna mają natomiast bezpośrednie połączenie warszawskimi liniami autobusowymi. Nieco trudniejszy jest transport z miejscowości na terenie gmin Osieck czy Sobienie-Jeziory.

Powiat otwocki swoim obszarem obejmuje dużą część Mazowieckiego Parku Krajobrazowego, 10 rezerwatów przyrody, dorzecze rzeki Świder (obszar Natura 2000) oraz obszar wokół linii kolejowej do Otwocka, którą wyróżnia charakterystyczna drewniana architektura letniskowa, tzw. "świdermajer". To połączenie sprawia, że powiat otwocki ma duży potencjał turystyczny w kontekście turystyki lokalnej.

NGO NA TERENIE POWIATU

Na terenie powiatu otwockiego zarejestrowanych jest 140 fundacji i niemal 170 stowarzyszeń rejestrowych, a także 37 ochotniczych straży pożarnych. Na terenie powiatu jest też zarejestrowanych 55 stowarzyszeń zwykłych (stan na dzień 31 stycznia 2024) oraz 54 uczniowskie kluby sportowe. W rejestrze prowadzonym przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zarejestrowanych jest 48 kół gospodyń wiejskich.

Warto zauważyć, że duża część z organizacji nie prowadzi bieżącej działalności (działalność jest zawieszona), część od wielu lat organizuje wydarzenia razy lub dwa razy w roku. Są też organizacje, które prowadzą stałe działania, często niezależne od dostępnych środków finansowych.

Ważnym zjawiskiem w obszarze działania organizacji pozarządowych jest rozwój kół gospodyń wiejskich. Na terenie powiatu brakuje jednak działań które edukowałyby kgw w zakresie rozwijania swojej działalności, ale też skutecznie integrowały do podejmowania wspólnych inicjatyw. Tym, co widać w ich aktywności są raczej działania nastawione na zysk (sprzedaż produktów) lub rywalizację (np. konkursy typu "Bitwa regionów").

Ważnym wydarzeniem integrującym część środowiska organizacji pozarządowych oraz aktywistów i społeczników był/ jest organizowany z inicjatywy Towarzystwa Przyjaciół Otwocka "Festiwal Świdermajer". Jego celem jest promocja historii linii otwockiej i tradycji uzdrowiskowej, ze szczególnym uwzględnieniem architektury w stylu świdermajer. Pierwotnie, już ponad 10 lat temu, festiwal był organizowany wspólnie przez TPO oraz Muzeum Ziemi Otwockiej, które łączyła osoba Sebastiana Rakowskiego, inicjatora całej akcji.

ORGANIZACJE PARSOLOWE

Na terenie powiatu nie działa żadna ponadbranżowa federacja organizacji pozarządowych. Brakuje też specjalistycznej organizacji parasolowej, która prowadziłaby działania edukacyjne czy doradcze dedykowane dla organizacji pozarządowych. Organizacje na własną rękę poszukują informacji czy szkoleń.

Na terenie powiatu działa jedna lokalna grupa działania - LGD Natura i Kultura, które obejmuje teren gmin Celestynów, Kołbiel, Osieck, Sobienie Jeziory i Wiązowna, gminy miejsko-wiejskiej Karczew oraz miasta Józefów. LGD prowadzi przede wszystkim działania związane z wdrażaniem lokalnej strategii rozwoju. LGD nie prowadzi dedykowanych działań dla organizacji pozarządowych, w tym działań edukacyjnych czy szkoleniowych skierowanych dla takiej grupy beneficjentów.

Teren powiatu otwockiego jest objęty działaniami ośrodka wsparcia ekonomii społecznej (OWES), który organizuje przede wszystkim działania związane z zakładaniem i rozwijaniem podmiotów ekonomii społecznej, ale wspiera też działania sektora pozarządowego, np organizując spotkania sieciujące. Od 4 lat OWES wspiera organizację lokalnego forum organizacji pozarządowych.

Na terenie powiatu nie ma też centrum organizacji pozarządowych, które prowadziłaby czy to jednostka samorządu terytorialnego czy to organizacja pozarządowa. W ostatnim czasie rolę takiego podmiotu podejmuje Stowarzyszenie Centrum Inicjatyw i Usług Społecznych, które działa przede wszystkim na terenie gminy Wiązowna, ale współpracuje zarówno ze Starostwem Powiatowym w Otwocku, OWESem czy Federacją Mazowia. Prezeską stowarzyszenia jest Paulina Sokół, była dyrektorka Gminnego Ośrodka Kultury w Wiązownie.

W przypadku Karczewa działania integrujące i wspierające lokalne organizacje pozarządowe prowadziło Centrum Kultury i Sportu w Karczewie, gdzie osobą odpowiedzialną za te działania była dyrektorka Marta Winiarek.

WSPÓŁPRACA POWIATU Z NGO

Współpraca powiatu otwockiego z organizacjami pozarządowymi ma charakter finansowy oraz niefinansowy, a za współpracę starostwa z organizacjami odpowiada Biuro Kultury i Promocji Starostwa Powiatowego w Otwocku.

Starostwo prowadzi stronę internetową poświęconą organizacjom pozarządowym, która jest dostępna jako zakładka na stronie głównej starostwa. Pod adresem <https://www.powiat-otwocki.pl/info/zawartosc/38/> znajdziemy m.in.

- materiały poświęcone konkursom dla ngo (w tym linki do ogłoszeń konkursowych, powoływania komisji konkursowych oraz rozstrzygnięcia)
- linki do rocznych programów współpracy starostwa z organizacjami pozarządowymi (aktualne oraz z poprzednich lat)
- wykaz stowarzyszeń zwykłych oraz uczniowskich klubów sportowych
- informacje o sposobie rejestracji stowarzyszeń zwykłych
- wzory ofert w różnych konkursach
- link do generatora wniosków, z których korzysta Starostwo Powiatowe w Otwocku
- link do opracowań dotyczących lokalnych ngo (tzw. "Mapa aktywności"), ale niestety nie są one najbardziej aktualne.

Współpraca finansowa bazuje przede wszystkim na zleceniu zadań publicznych w obszarach: wspierania i upowszechniania sportu, turystyki i krajoznawstwa, a także kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego. Łączna pula środków nie jest jednak duża i wynosi około 1 mln złotych (planowana kwota na 2024 rok).
Jak deklarują pracownicy

Od 2019 roku Starostwa wspólnie z partnerami (m.in. OWESem czy Federacją Mazowia) organizuje rokrocznie forum organizacji pozarządowych, które jest wydarzeniem edukacyjno-sieciującym dla organizacji pozarządowych z terenu powiatu.

Starostwo Powiatowe organizuje też konkurs o nagrodę Starosty Otwockiego – „Buzdygan Marszałka Bielińskiego” oraz Nagrodę Rektora WSGE „Innowator Biznesu” dla Najlepszych Przedsiębiorców oraz Organizacji Pozarządowych Powiatu Otwockiego. Wyróżnienia są przyznawane w kategoriach, jak: Pracodawca Roku, Filantrop Roku, Firma Roku, Innowator Roku, Bizneswoman, Biznes Rodzinny, Aktywny NGO. W 2023 roku w kategorii Aktywny NGO laureatem została Ochotnicza Straż Pożarna z Józefowa, a wyróżnienia otrzymali Forum Kobiet Tu i Teraz oraz Spółdzielnia Socjalna Pracownia Rozwoju „Kalejdoskop” z Otwocka.

DIALOG OBYWATELSKI

W powiecie nie ma rady działalności pożytku publicznego (organizacje pozarządowe nie wniosowały o jej powołanie). Nie ma też osoby w randze pełnomocnika starosty ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Brakuje także wydarzeń i spotkań konsultacyjno-informacyjnych dla organizacji pozarządowych. Konsultacje rocznego programu współpracy z organizacjami ograniczają się pisemnego zgłaszania uwag.

MIASTO OTWOCK I WSPÓŁPRACA Z NGO

Spośród wszystkich samorządów na terenie powiatu otwockiego, to Miasto Otwock ma najbardziej rozbudowane formy współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Strona internetowa Urzędu Miasta Otwock posiada zakładkę poświęconą działalności organizacji pozarządowych. Podzielona na części obejmuje kilka zagadnień, w tym listy organizacji pozarządowych działających na terenie miasta (bez linków czy danych kontaktowych, np. oficjalny adres e-mail), informacje o otwartych konkursach ofert oraz oferty organizacji składanych w trybie pozakonkursowym (tzw. „małe granty”). Są też pojedyncze odnośniki do ważnych tematów dla organizacji, np. nowelizacji ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 2015 roku. Strona posiada też dział aktualności, ale zamieszczane są tam wyłącznie informacje o konkursach ofert prowadzonych przez Urząd Miasta, ofertach złożonych w trybie „małych grantów” oraz informacje o naborach członków do komisji konkursowych. Brakuje innych typów informacji, np. informacji o IV Forum Organizacji Pozarządowych Powiatu Otwockiego.

Na stronie brakuje także danych kontaktowych do osoby odpowiedzialnej za współpracę z organizacjami pozarządowymi czy linku do aktualnego rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi, wieloletniego programu współpracy (który obowiązywał w latach 2018-2022) oraz sprawozdań z realizacji programu z poprzednich lat. Link do rocznego programu współpracy znaleźć można w zakładce „Konsultacje”, co nie jest logicznym umiejscowieniem ww. dokumentu. Warto również zaznaczyć, że jest to dokument uchwalony na 2022 rok.

Na stronie nie ma informacji o działalności rady pożytku publicznego czy funkcjonowaniu pełnomocnika ds. organizacji pozarządowych, co jest wynikiem braku obecności tych ciał.

Program współpracy na 2022 rok zakładał następujące formy współpracy:

1. zlecenie organizacjom realizacji zadań publicznych,
2. realizacja wspólnych projektów i inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej,
3. udział organizacji w działaniach programowych Miasta oraz w zespołach doradczych
4. i opiniujących,
5. udostępnianie na preferencyjnych zasadach lokali i budynków należących do zasobu Miasta,
6. konsultowanie z organizacjami projektów aktów prawa lokalnego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej organizacji oraz rocznych i wieloletnich Programów współpracy,
7. popularyzacja działalności organizacji poprzez Kampanię 1 % podatku w prasie lokalnej i na stronie internetowej,
8. wzajemne informowanie się o prowadzonej działalności poprzez organizację spotkań tematycznych i problemowych.
- 9.

Program był konsultowany wyłącznie w formie pisemnych uwag przekazywanych mailowo bądź przez kancelarię Urzędu. Warto zwrócić uwagę, że oceny współpracy Miasta z organizacjami w 2022 roku miała zostać dokona wyłącznie w oparciu o wskaźniki finansowe:

1. liczba organizacji podejmujących zadania na rzecz lokalnej społeczności w oparciu
2. o dotacje z budżetu Miasta i fundusze celowe,
3. środki finansowe przekazane z budżetu Miasta organizacjom na realizację zadań,
4. podział środków finansowych ze względu na zadania własne,
5. wysokość dotacji przekazana poszczególnym grupom podmiotów (stowarzyszeniom, fundacjom, organizacjom pożytku publicznego, itp.),
6. wysokość środków finansowych i pozafinansowych zaangażowanych przez organizacje w realizację zadań publicznych, w odniesieniu do otrzymanych dotacji,
7. wysokość udzielonych z budżetu Miasta dotacji i niewykorzystanych środków finansowych,
8. liczba organizacji pozarządowych, które korzystały ze środków budżetu Miasta
9. w kwotach określonych w niżej wymienionych przedziałach – rocznie:
 - do 5 000,00 zł;
 - powyżej 5 000,00 zł do 20 000,00 zł;
 - powyżej 20 000,00 do 50 000,00 zł;
 - powyżej 50 000,00 do 100 000,00 zł;
 - powyżej 100 000,00 zł.

GMINA KARCZEW I WSPÓŁPRACA Z NGO

Na stronie internetowej Urzędu Gminy Karczew jest zakładka „Organizacje pozarządowe”, a na stronie głównej aktualne informacje o konkursach dla organizacji pozarządowych. W samej zakładce informacje nie są czytelnie umiejscowione. Programy współpracy gminy Karczew z organizacjami pozarządowymi na kolejne lata są zamieszczone w przypadkowej kolejności, zamiennie z informacjami o prowadzonych konsultacjach programu współpracy.

Na tej samej stronie znajdziemy informację o 19 organizacjach pozarządowych działających na terenie gminy Karczew. Brakuje informacji o osobach odpowiedzialnych w Urzędzie Gminy Karczew za współpracę z organizacjami pozarządowymi wraz z danymi kontaktowymi, a także innych informacji (np. o spotkaniach dla organizacji pozarządowych), w tym informacji o konkursach.

W Biuletynie Informacji Publicznej można znaleźć informacje o ofertach składanych w trybie „Małych grantów”, sprawozdania z realizacji rocznych programów współpracy (w tym za 2021 rok). Konsultacje programu współpracy na 2023 rok miały wyłącznie charakter pisemny. Konieczne było złożenie uwag na piśmie w Biurze Obsługi Mieszkańców.

REKOMENDACJE

- Organizacja corocznego forum ngo powiatu otwockiego
- Inicjowanie regularnych spotkań edukacyjno-informacyjnych dla ngo z terenu powiatu, a także działań sieciujących
- Rozwijanie współpracy z regionalnymi organizacjami parasolowymi
- uwzględnienie w zadaniach zleconych działań w obszarze „Działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 1-32a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”, w tym organizacji szkoleń specjalistycznych czy doradztwa
- inicjowanie współpracy samorządów z organizacjami celem pozyskiwania środków zewnętrznych na działania w obszarze „Działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 1-32a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”
- informowanie przez samorzady o działaniach skierowanych do ngo poprzez grupę na Facebook “NGO z powiatu otwockiego”
- udział urzędników odpowiedzialnych za współpracę z ngo w działaniach edukacyjnych w zakresie działania ngo